Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 646/2022
28.08.2024. године
Б е о г р а д

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у правној ствари тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији је заједнички пуномоћник Владимир Јанковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Крагујевцу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужилаца и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1266/21 од 29.07.2021. године, у седници одржаној 28.08.2024. године, донео је

П Р Е С У Д У

Делимично се **УСВАЈА** ревизија тужене и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1266/21 од 29.07.2021. године у делу о накнади изгубљене добити, тако што се за износ од 371.317,93 евра у динарској противвредности са каматом на тај износ **ОДБИЈА** тужбени захтев као неоснован.

У преосталом ревизија тужене се **ОДБИЈА** као неоснована.

ОДБИЈА ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1266/21 од 29.07.2021. године као неоснована.

О б р а з л о ж е њ е

У поновном поступку одлучивања о жалби тужене против пресуде Вишег суда у Крагујевцу П 81/16 од 21.03.2017. године у делу којим су усвојени захтеви за накнаду изгубљене добити и материјалне штете за одузета возила, након што је од стране Врховног касационог суда укинута претходно донета пресуда другостепеног суда у том делу, Апелациони суд у Крагујевцу је на основу одржане расправе донео пресуду Гж 1266/21 од 29.07.2021. године којом је у наведеном делу укинуо првостепену пресуду и пресудио тако што је делимично усвојио тужбени захтев тужилаца АА и ББ и обавезао тужену Републику Србију да тужиоцима на име изгубљене добити исплати износ од 1.187.279,53 евра у динарској противвредности према средњем курсу НБС на дан исплате, са законском затезном каматом по стопи и начину обрачуна који је уређен Законом о затезној камати, почев од 21.04.2016. године до коначне исплате; обавезао тужену да на име вредности путничког возила одузетог тужиоцу ББ исплати износ од 568.165,65 динара и на име вредности путничког возила одузетог тужиоцу АА исплати

износ од 1.138.476,65 динара, а одбио тужбени захтев за разлику од досуђеног до потраживаног износа на име изгубљене добити за износ од 143.684,47 евра у динарској противвредности према средњем курсу НБС на дан исплате са законском затезном каматом и обавезао тужену да тужиоцима накнади трошкове поступка у износ у од 425.952,36 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију због погрешне примене материјалног права и тужена благовремено изјавила ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију тужене.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/11... 10/23-други закон) и нашао да је ревизија тужилаца неоснована, а ревизија тужене делимично основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према чињеницама утврђеним у спроведеном поступку, тужиоци су мимо делатности Агенције за рачунско програмирање, регистроване на тужиоца АА у којој је тужилац ББ био запослен, обављали послове „affiliate marketing“, врсте оглашавања на интернету, техником промоције којом су се у суштини бавили прогнозом опклада иностраних кладионица успостављањем хипер банера преко којих су се корисници веб сајтова спајали на веб сајтове иностраних кладионица. Добит од ових послова тужиоци су стицали према ефектима оглашавања, уплатама од иностраних кладионица, износа припадајућих накнада по основу остваренog броја посета веб сајтовима интернет кладионица. Уплате су вршене на банковне рачуне тужилаца и чланова њихових породица. Ове послове тужиоци су обављали преко два веб сајта „www.kladionicar.com“ и „www.freebettiing.net“, регистрована на име тужиоца АА, пословали су као „фриленсери“ и по интерном договору добит делили на равне делове. Због бављења овим пословима тужиоци су лишени слободе 23.02.2010.године, када су по налогу СБПОК-у дали приступне кодове за наведене сајтове, који су службеном интервенцијом комплетно обрисани и од тада постали недоступни, без могућности да се активирају. Против тужилаца је спроведен кривични поступак, окончан правноснажном пресудом Вишег суда у Београду Кпо-3-59/10 од 04.02.2015. године којом су тужиоци ослобођени од оптужбе да су извршили кривично дело које им је стављено на терет (кривично дело неовлашћено организовање игара на срећу и кривично дело прања новца). У парничном поступку, тужиоцима је правноснажно досуђена накнада нематеријалне штете у износу од по 6.000.000,00 динара, због неоснованог лишења слободе, с обзиром да су у притвору били 300 дана, Такође, правноснажном пресудом досуђена је и законска затезна камата на блокирана девизна средства од 50.114,09 евра, за период од 23.10.2010. године као дана извршене блокаде до правноснажности ослобађајуће кривичне пресуде 22.10.2015. године, у обрачунатом износу од 13.173,19 евра у динарској противвредности. Одузета путничка возила тужиоцима нису враћена, иако су се у више наврата обраћали захтевима за враћање

возила одузетих поводом покретања кривичног поступка који је резултирао ослобађањем од оптужбе. При раније исказаном становишту суда да везано за невраћена возила не могу потраживати умањену вредност возила у одређеном периоду, тужиоци су определили тужбени захтев на исплату противвредности возила у висини утврђеној путем вештачења, која је сваком од тужилаца досуђена, у складу са одредбама члана 185. став 3. и члана 189. став 2. Закона о облигационим односима. При том, суд је у виду имао да тужена није доказала да предметна возила постоје, нити да су враћена тужиоцима као власницима који су их основано потраживали.

Насупрот ревизијском истицању тужене, у погледу захтева за исплату противвредности невраћених возила, суд је дао јасне и непротивречне разлоге за усвајајућу одлуку. О овом праву тужилаца и висини накнаде која им понаособ припада, другостепени суд је правилно одлучио. Ревизија тужене у односу на тај део побијане пресуде није основана. У спроведеном тужена није доказала да је тужиоцима ставила на располагање њихова возила чије су враћање тражили. Правилност разлога који опредељују одлуку у овом делу, не може се доводити у питање ревизијским прилагањем дописа Дирекције за управљање одузетом имовином од 20.09.2021. године, као доказне исправе која је захваћена преклузијом, према императивној одредби члана 314. став 2. ЗПП.

Становиште о постојању основа одговорности тужене за штету у виду изгубљене добити на страни тужилаца, подржано је од стране ревизијског суда у претходно донетим одлукама у овој правној ствари (Рев 4057/2018 од 17.10.2018. године и Рев 121/2020 од 08.04.2021. године) и непотребно га је у даљем образлагати. За одлуку о висини изгубљене добити, другостепени суд је утврдио све битне чињенице. Према утврђеним чињеницама, тужиоци су се бавили пословима описане врсте оглашавања на интернету у периоду од 2006. године до хапшљења 23.02.2010. године, у време када се у Србији тим послом нико други није бавио и заправо су били пионири у том послу у интернет окружењу у којем је највећи број корисника било ван Србије и профит су генерисали од компанија ван Србије, које су им практично плаћале провизију за њихове услуге, што је представљало чист профит за тужиоце. Уплате су стизале од компанија из иностранства према њима као физичким лицима. Вештак је навео да се радило о компанија из САД-а, Велике Британије, Италије и Ирске које су у својој земљи биле дужне да као исплатиоци уплате све пореске обавезе, а са којим државама Република Србија има потписане уговоре о избегавању двоструког опорезивања. Дознаке из иностранства тужиоци су примали на своје рачуне и рачуне чланова својих породица, у настојању да као фриленсери новац примају као физичка лица, разврстано на своја и имена чланова својих породица, како не би ушли у обавезу плаћања годишњег пореза на доходак грађана ако приме већи износ од прописаног неопорезованог годишњег износа. Вештачењем о висини измакле добити због немогућности обављања ових послова, приказано је по годинама од 2006. закључно са 2009. годином колико је у свакој години добит износила (страна 9 налаза датог 18.04.2019. године), а као базна основа за утврђење вредности изгубљене добити у потраживаном периоду од 23.02.2010. године до 22.10.2015. године, узет је износ њихове добити од 140.752,36 евра остварене у 2009. години, као години која претходи покретању кривичног поступка. Вештачењем је обрачун дат у три варијанте. Првом варијантом обухваћена је пројекција минималне просечне стопе раста профита од 15% на годишњем нивоу, обрачуната на базну почетну вредност профита од 140.752 евра, што обрачунато за период од 23.02. 2010.године до 22.1.2015.године износи 1.329.964 евра. Тужбени захтев је опредељен према овој варијанти обрачуна вештака. У другој

варијанти обрачуна вештака, наведени износ од 1.329.964 евра је умањен за 143.684,47 евра као динарске противвредности годишњег пореза на доходак грађана по обрачуну вештака, тако да исказана разлика износи 1.187.279,53 евра. Другостепени суд је прихватио овај обрачун, сматрајући да је у конкретном случају оправдано применити комбиновану методу прихода и пораста прихода од минимално 15% годишње, како је вештак обрачунао у налазу датом коришћењем упоредне анализе о трендовима раста прихода компанија које су се бавиле истим послом, према показатељима из више ентитета, уз закључак вештака да је тренд пораста био знатно изнад минимално израчунатих 15% на годишњем нивоу. Према трећој варијанти обрачуна вештака, датој пред другостепеним судом, када се не примени стопа раста, већ за полазиште узме само базна вредност оствареног профита из 2009. године током које су тужиоци пословали у редовном току ствари, која износи 140.752 евра, за период од шест година добија се износ 844.512 евра, који умањен због тога што у питању нису цела 2010. и цела 2015. година, долази се до износа изгубљене добити за потраживани период од 850.961,6 евра.

Код овакво утврђеног чињеничног стања, правилно је другостепени суд закључио да тужиоци остварују право на накнаду изгубљене добити у чијем су остварењу спречени актима државних органа од покретања кривичног поступка па до правноснажности пресуде у кривичном поступку који је против њих спроведен и окончан ослобађањем од оптужбе.

Међутим, по налажењу ревизијског суда, висина изгубљене добити коју би тужиоци остварили, од стране другостепеног суда је одређена прихватањем неодговарајуће методе обрачуна. Није спорно да су тужиоци ускраћени у добити од послова оглашавања које су као фриленсери обављали у Републици Србији и да им због тога припада одговарајућа накнада у новцу.

Обим накнаде материјалне штете, као обичне штете и измакле користи регулише члан 189. Закона о облигационим односима. Одредбом става 3. прописано је да при оцени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спречено штетниковом радњом или пропуштањем.

По налажењу Врховног суда, према утврђеним околностима конкретног случаја, висину измакле користи ваљало је одредити према добитку који се на страни тужилаца основано могао очекивати према редовном току ствари у равни оствареног добитка у 2009. години примењеног на потраживани период. Тужиоци су у претходном вишегодишњем периоду добит остваривали уплатама из иностранства на банковне рачуне у Републици Србији, те је за њих губитак настао у Републици Србији. Добит је остваривана према обиму коришћења њихових услуга. То не значи да би у наредним годинама тужиоци остварили већи обим пружених услуга, већу провизију и већу добит, односно да би у свакој наредној години имали повећање добити, гледано од добити остварене у 2009. години као последњој години њиховог бављења пословима описаног оглашавања када су и остварили највећи приход у односу на претходне године у којима су такође били једини који су се тим пословима бавили на територији Републике Србије. Имајући у виду да се овде ради о добити на страни тужилаца као физичких лица који су се описаним пословима бавили као „фриленсери“ у Републици Србији, ревизија тужилаца није основана у схватању да је тужиоцима накнаду требало одредити по принципу увећања за раст профита од истоветне делатности на страни

иностраних компанија, без умањења за износ пореза на доходак грађана као пореске обавезе која није настала, а и застарелошћу би била захваћена. Тужиоци нису пословали ни као домаћа, ни као иностранa компанија, те пораст профита на страни иностраних компанија није релевантна за оцену измакле користи коју би тужиоци остварили као физичка лица.

Тужиоцима припада накнада изгубљене добити какву су претходно остваривали и могли да очекују да ће наставити да остварују на истоветан начин, да није дошло до покретања и вођења кривичног поступка са исходом у ослобађајућој пресуди.

Неодрживо је и истицање тужене да је код обрачуна накнаде требало на приливе уплаћене на рачуне чланова домаћинства тужилаца обрачунати стопу пореза на поклон и накнаду умањити, иако је и тај прилив остварен као добит тужилаца поводом које је против њих спроведен кривични поступак окончан ослобађајућом пресудом.

Према ставу ревизијског суда, за обим штете због тога што су тужиоци онемогућени да се баве делатношћу којом су остваривали приходе, меродавна је трећа варијанта обрачуна вештака (изнета на главној расправи пред другостепеним судом 29.07.2021. године, на коју примедбе нису упућене), интегрисана у чињенично утврђење побијане пресуде, према којој изгубљена добит на страни тужилаца за потраживани период износи 850.961,6 евра. О накнади у висини динарске противвредности овог износа са припадајућом каматом од утужења 21.04.2016. године до исплате, правилно је одлучено. Преко тога, за потраживани износ од још 371.317,93 евра на име изгубљене користи тужбени захтев није основан.

Са изнетих разлога, на основу члана 414. и 416. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић